

NORSK MISJON NETTOPP NÅ — I GLOBALT PERSPEKTIV

av

OLAV GUTTORM MYKLEBUST

Arbeidet for å bringe det kristne budskap til nye land og folk har vært et fremtredende trekk, ja kanskje vi kan driste oss til å si: det *mest* fremtredende trekk ved norsk kristenliv i de siste hundre år.

Allerede den *vekst* dette arbeidet har opplevd, sier ikke så lite. Ved årsskiftet 1856/57 hadde vårt land bare 6 misjonærer, og inntektene her hjemme beløp seg til snau 5 000 spesidaler. I dag har vi nesten 800 misjonærer i aktiv tjeneste, og inntektene i Norge — nå som tidligere i sin helhet frivillige gaver — beløper seg til ca. 15 mill. kroner pr. år.

Også *spennvidden* i arbeidet taler sitt tydelige språk. Norske misjoner har i dag virksomhet i 26 land, spredt over et område som strekker seg fra Japan til Algerie og fra Israel til Argentina, og blant folkeslag av vidt forskjellig rase, religion og kultur.

Vi nevner også en tredje ting: *det friske initiativ* norsk misjon har bevart, et initiativ som ikke minst årene etter den siste krig har gitt oss mange eksempler på. Neppe var dørene i China blitt stengt for kristen innsats fra Vest, før våre forskjellige misjonsselskaper med virksomhet i Midtens Rike tok opp arbeid på nye felter — blant kinesere utenfor China (Hongkong, Formosa, Indonesia), i Japan, Etiopia, Tanganyika osv.

Men hvor står norsk misjon når det gjelder de store spørsmål som i dag dominerer misjonstenkningen og misjonsstrategien? La oss — før vi svarer — se nærmere på disse spørsmål.

Den situasjon det kristne misjonsarbeid befinner seg i i dag, er — radikalt og tilspisset — blitt uttrykt slik: *Misjon er ikke lenger misjon!*

Med dette sikter man til den kjensgjerning — som ikke bare er et typisk trekk, men selve det bestemmende grunndrag ved misjonssituasjonen i dag — at det på de forskjellige «misjonsmarker» har vokset fram «unge kirker», dvs. kirker som har slått rot i folkesamfunnene der ute, og som er blitt selvstendige (eller er på god vei til å bli det). De unge kirker er en frukt av det kristne budskap slik dette er blitt båret fram i årtier gjennom de menn og kvinner kirkene i Vesten har sendt ut, gjennom de midler de har stilt til disposisjon, og gjennom de institusjoner de har grunnlagt og drevet. Eksempler på slike «unge kirker» erதாக-kirken på Sumatra (Indonesia), den største lutherske kirke utenfor den vestlige verden, med ca. 600 000 medlemmer. Den største av dem alle er Syd-India-kirken, en sammenslutning av flere evangeliske kirker, med over 1 mill. medlemmer.

En faktor som i høy grad har påskynnet utviklingen «fra misjon til kirke» (som formelen lyder), er den nasjonale og politiske frigjøring av de ikke-vesterske folk verden er vitne til i våre dager. Det hvite kolonivelde er likvidert i Asia, og avviklingen av det er begynt også i Afrika. Gjennom sin nyvunne nasjonale og politiske selvstendighet har de «fargede» raser rykket inn i verdenshendingenes brennpunkt. Ja, fra nå av er det *de* som i stigende grad vil avgjøre folkenes fremtid.

Det sier seg selv at den nye situasjon vi her har skissert, gjør det til en bydende nødvendighet for misjonene å omlegge arbeidet. Den stedegne, selvstendige kirke må bli det midtpunkt det hele dreier seg om! En «misjonspolitik» som ikke innser dette, er dømt til å mislykkes. Misjon er i dag *samtjeneste med den unge kirke*. Det er bare den misjonær som bevisst utfører sitt oppdrag som misjonær *som tjener i den unge kirke*, som i dag har muligheter for å gjøre en virkelig innsats der ute.

Men er det riktig at misjon ikke lenger er misjon, må det på den annen side — uttrykkelig og umisforståelig — slås fast: *Misjon er fortsatt misjon!*

Verdensmisjonens arbeidsoppgaver er i vår tid større enn noen sinne. Til tross for de rike resultater som er nådd i arbei-

det for kristningen av folkene, er det i dag flere ikke-kristne mennesker blant de fargede raser enn for 100—150 år siden. Veksten i tallet på kristne i den ikke-hvite verden har ikke holdt tritt med veksten i folketallet. I løpet av den siste menneskealder er tallet på kristne i «misjonslandene» økt med 40 millioner, mens folkemengden i disse land i samme tidsrom er økt med 400 millioner.

Men også her må vi ta konsekvensen av den kjensgjerning som heter «de unge kirker». Fra nå av må disse overta ansvaret for utbredelsen av evangeliet både blant sitt eget og andre folk. De vesterlandske misjoner må se det som sin oppgave å oppdra de «innfødte» kirker til å bli *misjonerende* kirker. Overalt hvor misjonen fortsatt har frihet til å virke, må den — sammen med den stedegne kirke og gjennom denne — sette all kraft inn på å nå skarene som ennå ikke er vunnet for budskapet. Men hvor det ennå ikke finnes stedegne kirker, må misjonen selvsagt ta opp kristningsoppgaven alene. *Pionérmisjonens tid er ikke forbi!*

De to trekk som her er antydnet — at misjon ikke lenger er misjon, og at misjon fortsatt er misjon — har sin gyldighet også for det arbeid *norske* misjoner står i på sine forskjellige «marker» i dag. Men selvsagt i større eller mindre grad. Det avhenger bl. a. av hvor lenge arbeidet har vært i gang, og av miljøet og situasjonen i det hele. I en særstilling står de av våre misjoner hvis «felt» er en bestemt religiøs gruppe: jøder, muhammedanere og buddhister.

«Misjonæren må være villig til å gå inn i kirkens tjeneste», skriver en av våre fremste misjonsledere (generalsekretær Amdahl), «dvs. han må være villig til ikke å ha noen selvstendig plattform, noe selvstendig virkeområde, selvstendig domene, det være seg utenfor kirken eller over kirken. Vi må endog regne med at når misjonæren går inn i kirken som dens tjener helt og fullt, må han akseptere de økonomiske kår denne gir, de bygninger som stilles til hans disposisjon, og ellers må han tilpasse seg mest mulig de sosiale og kulturelle forhold som rår på vedkommende felt. Fra denne tilpasning gjelder bare ett unntak — den

kristne moral som grunnsetning for hans liv og forkynnelse og undervisning i kristendom.»

Selvstendigjøringen av de unge kirker er — som vi kunne vente — kommet lengst i de land der våre eldste og største misjonsselskaper har virksomhet. I China ble det allerede i 1920-årene grunnlagt en selvstendig luthersk kirke («Rettferdiggjort-ved-tro-kirken») gjennom sammenslutning av flere lutherske misjoner, bl. a. Det norske misjonsselskap. Andre norske misjoner som har sluttet seg til denne kirke er Misjons-sambandet, Den lutherske frikirke og Den kristne buddhist-misjon. Siden China ble kommunistisk, har vi liten eller ingen forbindelse hatt med den lutherske kirke der borte.

Som kjent er Madagaskar Norges største misjonsmark. Den kirke som er vokset fram der ute som en frukt av Det norske misjonsselskaps arbeid i 90 år, teller i dag 180 000 medlemmer. I 1950 dannet Misjonsselskapet og de to andre lutherske misjoner på øya (begge norsk-amerikanske) Den lutherske kirke på Madagaskar. En omfattende lovsamling er siden utarbeidet, og denne ble endelig behandlet og vedtatt av generalsynoden i 1955. Kirken teller 6 synoder (såkalte regionalsynoder), 4 under Det norske misjonsselskap og 2 under de amerikanske misjoner. I grunnen er dette en uriktig uttryksmåte. For det dreier seg nettopp *ikke* om et underordningsforhold under misjonen, men om en *selvstendig* kirkedannelse. Kirken kan fritt velge gassere eller misjonærer til de høyeste stillinger i generalsynoden. De forskjellige regionalsynoder har alle gassiske «presidenter» som samarbeider med misjonenes tilsynsmenn i ledelsen av arbeidet innenfor disse synoder.

Også i Syd-Afrika — Det norske misjonsselskaps eldste felt — er det organisert en selvstendig kirke: «Den norske lutherske zulusynode». Uttrykket «synode» i dette navn (som ikke er særlig heldig, jfr. «norske») angir at man sikter på en mere omfattende kirkedannelse. Også i Syd-Afrika har de lutherske misjoner, inkl. de norske (Misjonsselskapet og Den norske kirkes misjon ved Schreuder), gått sammen om løsningen av sine oppgaver, bl.a. den oppgave å bygge opp en stedegen, selvstendig

kirke. Man håper at den fellelutherske zulukirke vil bli konstituert i år. Det er Det norske misjonsselskap som har ført an, og nådd lengst, i «selvstendigjøringen». For øvrig arbeides det for en sammenslutning av de lutherske misjoner i Syd-Afrika som helhet, altså for dannelsen av én luthersk kirke blant bantubefolkningen. Om denne kirke blir en virkelighet (hva vi håper den må bli, og det snart), vil den komme til å telle over ½ mill. medlemmer.

Nok et område hvor arbeidet for selvstendigjøringen har nådd konkrete og positive resultater, er Santalmisjonens virkefelt i India. En autonom luthersk kirke — «Den evangeliske Ebenezer-kirke» — ble konstituert i 1950. Den omfatter samtlige folkegrupper Santalmisjonen har virksomhet blant: santaler, bengaler og båråer. Kirkens «generalsuperintendent» er en misjonær, men det er bare et tidsspørsmål når den får hel indisk ledelse. Santalmisjonen er et norsk-dansk-amerikansk tiltak, men langt de fleste misjonærer kommer fra Norge.

Så langt selvstendige kirkedannelser. Det må imidlertid presiseres at i samtlige norske misjoner er oppdragelse til selvhjelp og selvstyre i dag et markant trekk i bildet. Det gjelder det store arbeid Misjonssambandet har tatt opp i Etiopia (og Tanganyika) så vel som den virksomhet de frie samfunn i vårt land — små, men levende og aktive samfunn — har i gang på forskjellige felter: Pinsevevnene i Belgisk Kongo og Latin-Amerika (for bare å nevne disse), Baptistsamfunnet i Belgisk Kongo og Misjonsforbundet i Fransk Kongo. På Misjonsselskapets felt i Nord-Kamerun er nylig det første kull innfødte prester uteksaminert og ordinert. En forfatning for en luthersk kirke i denne del av Afrika er under utarbeidelse. Også i Japan, hvor norske misjoner har vært i virksomhet bare noen få år, er arbeidet for selvstendigjøringen i full gang. Vi tenker særlig på det samarbeid som er etablert mellom de lutherske misjoner med sikte på en felles kirkedannelse. De norske misjoner som er med i dette enhetsarbeid, er Misjonssambandet, Misjonsselskapet, Frikirken og Den kristne buddhistmisjon.

I en brytningstid som vår — hvor gamle imperier går i oppløsning og nye nasjoner blir til — får spørsmålet «stat og kirke» helt naturlig en egen aktualitet. Også våre norske misjonsmarker gir flere eksempler på dette.

Vi nevner først de vanskeligheter som er oppstått i forbindelse med søknader til de nye stater om innreise- og oppholdstillatelse for misjonærene. I enkelte tilfelle er slike søknader ikke blitt innvilget. Men vi må huske på at de nye stater er ytterst vare for sin nasjonale selvstendighet. De ønsker ikke å ha flere utlendinger innen sine enemerker enn strengt tatt nødvendig. I og for seg er det bare rimelig at de spør (som de gjør når misjonsselskapene søker om visum for sine misjonærer): Kan ikke de kristne i vårt land selv utføre dette arbeid?

En visum-nektelse *behøver* ikke å være uttrykk for en kristendomsfiendtlig innstilling hos myndighetene. På den annen side er det tydelig at en slik innstilling gjør seg gjeldende i visse områder og innen visse kretser. Vi sikter for eksempel til rapporten fra den kommisjon regjeringen i staten Madhya Pradesh (India) nedsatte for et par år siden for å undersøke de kristne misjonærers virksomhet.

I Israel er misjonærenes og de kristne jøders rettslige status ennå ikke fiksert, et forhold som selvsagt fører med seg store vanskeligheter. Ifølge «frihetserklæringen» hersker det religionsfrihet, men denne er ikke nærmere utformet i lovverket. Den rettsbeskyttelse som finnes for religiøse minoriteter, stammer fra den ottomanske tid og gjelder bare de gamle kristne kirker samt muhammedanerne.

En viktig side ved spørsmålet «stat og kirke» er skole- og helsestellet. Misjonene — også de norske — har gjort et betydelig nybrottsarbeid på disse områder. Et godt samarbeid med myndighetene er kommet i stand både i de ikke-selvstyrte land (i første rekke de européiske kolonier i Afrika) og i de selvstendige stater (som Etiopia og India). Det samme gjelder Syd-Afrika-Sambandet hvor imidlertid staten nå har overtatt skolene. Etter som frigjørings-prosessen griper om seg, vil nok samarbeidet bli vanskeligere, om det i det hele kan oppretthol-

des. Vil for eksempel vårt misjonsarbeid i Nord-Kamerun (hvor befolkningen er overveiende muhammedansk) fortsatt kunne gjøre regning med velvilje og støtte fra myndighetenes side når landet — hvilket alt nå tyder på — om ikke lenge får selvstyre?

En særskilt og ytterst ømtålig side ved spørsmålet «stat og kirke» er raseproblemet. I sin mest tilspissede form møter dette problem oss i Syd-Afrika-Sambandet. Det er ikke mulig å komme nærmere inn på dette her. Vi nevner bare at det situasjonen krever av de norske — som av de andre — misjoner i dette land, er at de — med dyp forståelse både av de «européiske» og de «ikke-européiske» synsmåter — gjør seg til ett med bantu-befolkningen som de arbeider blant, i dens legitime krav og aspirasjoner, ut fra de kristne prinsipper om brorskap og neste-kjærlighet, om den rett enhver rase har til en menneskeverdig tilværelse og full utfoldelse av sine evner og muligheter.

Vi har hittil oppholdt oss ved misjonsarbeidets ytterside: kirkeorganisasjonen, institusjonene og forholdet til myndighetene. Hvor viktig alt dette enn er, er det dog *åndskraften* det til sist spørres om. Fra alle våre misjonsmarker meldes det om kristelig liv og aktivitet. På enkelte felter — Etiopia, Kongo og Madagaskar — har den nye tro slått igjennom på en særskilt måte. Vi kan her tale om virkelige vekkelser, et skarenes ja til det kristne budskap.

Hva vi kaller «evangelisering», dvs. den direkte forkynnelse av evangeliet, har alltid vært det bestemmende motiv og sikte i norsk misjon. Så også i dag. Symptomatisk er den vekt man legger på utdannelsen av forkynnere (lønnede og frivillige). Den «norske» lutherske bibelskole i Japan må særskilt nevnes i denne forbindelse. Karakteristisk er videre betoningen av det kristne litteraturarbeid (en evangeliseringsfaktor av rang!), som for eksempel på Madagaskar. I Israel blir distribueringen av bibler utført av norske misjonærer (som representanter for Det britiske bibelselskap). Det er hittil blitt importert bibler, men myndighetene har nå bestemt at bibler på hebraisk skal trykkes i landet. Det er stor interesse for Bibelen, både Det gamle tesamente og Det nye testamente.

Skulle vi til slutt forsøke å antyde noen retningslinjer for norsk misjon i årene som ligger foran oss, måtte det bli disse:

For det første: En ytterligere aksentuering av arbeidet for selvstendigjøringen av de unge kirker, med misjonenes «integring» i kirkene som logisk konsekvens.

For det annet: I sammenheng med selvstendigjøringen — og som en sentral del av denne — en bevisst konsentrasjon om utdannelsen av «innfødte» ledere, prester og leke arbeidere, lønnede og frivillige.

For det tredje: En fornyelse av nybrottsånden og nybrottsviljen gjennom pionérmisjon både på de gamle marker og på nye felter.

For det fjerde: En utbygging av det kristne litteraturarbeid, i første rekke arbeidet for bibeloversettelse og bibelspredning.

For det femte: Effektive tiltak for å hjelpe de unge kirker og de folk de tilhører, i den sosiale gjærings- og omstillingsprosess de nå er inne i.

For det sjette: En større smidighet, en større mobilitet — en søken etter nye veier for å nå de gamle mål.

Og endelig: En aktivisering av *alle* kristne i vårt land for misjonssaken, denne sak som ikke bare angår en større eller mindre krets av «venner» eller «interesserte», *men kirken som helhet*.

P. S.

For tydelighets skyld gjør vi oppmerksom på at formelen «fra misjon til kirke» ikke betyr at Kristi kirke er blitt en virkelighet på de forskjellige felter først i våre dager, at den f. eks. ble *stiftet* på Madagaskar først i 1950 (jfr. ovenfor side 13). Selvsagt ikke! Kristi kirke er en virkelighet på «misjonsmarken» fra det øyeblikk kristne misjonærer begynner sin virksomhet der, dvs. fra det øyeblikk Ordet blir forkynt og sakramentene forvaltet. Men hva det her er tale om, er *selvstendigjøringen* av denne kirke — overføringen av ansvar og ledelse fra det *utenlandske* misjonsarbeid til den *stedegne* kirke selv (jfr. de uttrykk vi har brukt i denne artikkel: «Selvstendig kirkedan-

nelse», «stedegen, selvstendig kirke», «autonom luthersk kirke» osv.).

Verdensmisjonsmøtet i Jerusalem i 1928 — som i høy grad bidro til å skape forståelse for nødvendigheten og betydningen av en aksentforskyvning fra misjon til kirke — lanserte betegnelsen «the church-centric conception of foreign missions» (se det viktige vedtak om forholdet mellom de eldre og de yngre kirker, *Jerusalem Meeting Report*, 1928, bd. III, side 207—219, særlig side 209 f). Og det er nettopp dette saken gjelder. Er kirken der ute i forfatning, gudstjenesteliv, kirkebygg, salmesang, teologi osv. vesterlandsk, en slags filial til kirken i Europa og Amerika — eller er den blitt selvstendig og stedegen, har den slått rot i det hjemlige miljø, skapt seg sine egne uttrykksformer?

For øvrig nevner vi at denne artikkel — et foredrag i Norsk Rikskringkasting 3. januar 1957 under titelen: «Norsk misjon ved årsskiftet» — bygger på opplysninger spesielt innhentet fra de forskjellige misjoner, dvs. hva de «faktiske» data angår. Generalsekretær Amdahls uttalelse finnes i NOTM 1953 side 15. Nærmere enkeltheter om «retningslinjene» vil en finne i mine artikler «Utdannelsen av ledere for de unge kirkene» (NOTM 1950 side 205 ff.) og «Nye veier i verdensmisjonen?» (Kirke og Kultur 1956 side 513 ff.).